

Factsheet 2010-2

Nazorgproblematiek en recidive van kortgestrafte gedetineerden

Auteurs: G. Weijters, P.A. More, S.M. Alma

Juli 2010

Aanleiding

Een aanzienlijk deel van de Nederlandse gedetineerden verblijft slechts een korte tijd in detentie. Ongeveer 27% van de gedetineerden die in 2009 uitstroomden uit een PI verbleef korter dan twee weken in detentie en bijna 48% zat korter dan een maand in detentie. In het kader van het Programma Sluitende Aanpak Nazorg (PSAN) wordt er tijdens detentie gewerkt aan de reïntegratie van gedetineerden. Het doel van het PSAN is om te zorgen dat gedetineerden beschikken over een identiteitsbewijs, inkomen en huisvesting zodra ze vrijkomen. Daarnaast is het programma erop gericht dat er op het moment dat gedetineerden vrijkomen inzicht is in eventuele schulden en dat er, indien nodig, een plan voor schuldhelpverlening is opgesteld. Ten slotte dient de

zorgbehoefte van de gedetineerde vastgesteld te worden en indien de gedetineerde zorg nodig heeft, dient deze zorg gerealiseerd of gestart te worden. In de praktijk blijkt dat het voor de groep gedetineerden die slechts korte tijd vastzit lastig is om tijdens detentie iets te doen op de gebieden van het nazorgprogramma. De veronderstelling leeft dat de groep kortverblijvenden minder problemen kent op de nazorggebieden dan gedetineerden die langer vastzitten. Om na te gaan of deze veronderstelling opgaat, is het WODC gevraagd om inzicht te geven in de aard en omvang van de problematiek op de nazorggebieden voor gedetineerden met een detentieduur van minder dan twee weken en voor gedetineerden met een detentieduur korter dan een maand en om deze problematiek af te zetten tegen gedetineerden die langer dan een maand vastzitten. Tevens is gevraagd om de strafrechtelijke recidive in beeld te brengen van de kortgestrafte gedetineerden en te vergelijken met de recidive van gedetineerden die langer dan een maand vastzitten.

Box 1 Belangrijkste bevindingen

- Gedetineerden die korter dan twee weken vastzitten hebben voor detentie vaker geen identiteitsbewijs, inkomen en/of huisvesting dan gedetineerden die langer dan een maand vastzitten. Schulden en contact met een zorginstelling hebben ze daarentegen minder vaak dan langer gestraften;
- Wat betreft recidive is de problematiek van gedetineerden die korter dan twee weken vastzitten behoorlijk hoog. Ondanks dat de recidive het laagst is onder kort gestraften kan niet gezegd worden dat er sprake is van een gunstig beeld. Ruim 45% wordt binnen twee jaar opnieuw veroordeeld door de rechter en 18,8% wordt binnen twee jaar opnieuw tot een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf veroordeeld.

Aanpak

Om de problematiek van kortgestraften op de nazorggebieden – id-bewijs, inkomen, huisvesting, schulden en zorg - na te gaan, maken we gebruik van gegevens gebruikt voor de Monitor Nazorg Ex-gedetineerden (Weijters & More, 2010). In deze monitor is de problematiek op de nazorggebieden beschreven van gedetineerden die tussen 1 juli en 31 december 2008 zijn vrijgekomen uit een (Nederlandse) PI. Voor een uitgebreide beschrijving van de gebruikte gegevens verwijzen we naar Weijters en More (2010: 21-30).

De strafrechtelijke recidive van de kortgestrafte gedetineerden wordt getoond op basis van de meest recente cijfers van de Recidivemonitor van het WODC (Wartna et al., 2009). We tonen in deze factsheet de tweejarige recidivecijfers van de gedetineerden die in 2006 een PI hebben verlaten. We maken een onder-

scheid tussen algemene recidive, ernstige recidive, zeer ernstige recidive en ovs-recidive. De omschrijving van deze verschillende 'vormen' van recidive staat in tabel 1. Voor een beschrijving van hoe de recidivecijfers precies berekend worden, verwijzen we naar Wartna, Blom en Tollenaar (2008). Om duidelijk te laten zien wat de onderscheidende kenmerken zijn van kortgestraften, vergelijken we drie groepen in deze factsheet. Ten eerste de groep gedetineerden die korter dan twee weken heeft vastgezeten. Daarnaast onderscheiden we de groep gedetineerden die meer dan twee weken, maar korter dan één maand hebben vastgezeten. Ten slotte onderscheiden we de gedetineerden die langer dan één maand vast hebben gezeten. Op deze manier vergelijken we de nazorgproblematiek en recidive van drie unieke groepen met elkaar.

Tabel 1 Omschrijving algemene, ernstige, zeer ernstige en ovs-recidive

	Omschrijving
Algemene recidive	Nieuwe, geldige justitiecontacten naar aanleiding van enig misdrijf, ongeacht de aard en ernst van de gepleegde delicten
Ernstige recidive	Nieuwe, geldige justitiecontacten naar aanleiding van een misdrijf met een wettelijke strafdreiging van minstens vier jaar of waarvoor voorlopige hechtenis opgelegd kan worden
Zeer ernstige recidive	Nieuwe, geldige justitiecontacten naar aanleiding van een misdrijf met een wettelijke strafdreiging van minstens acht jaar
Ovs-recidive	Nieuwe, geldige justitiecontacten naar aanleiding van een misdrijf bestraft met een (deels) onvoorwaardelijke vrijheidsstraf

Resultaten

Achtergrondkenmerken

Om de nazorgproblematiek en recidive van kortgestraften te beschrijven, kijken we eerst naar hun achtergrondkenmerken. Hierbij gaat het om sociaal-demografische kenmerken, zoals geslacht en leeftijd, en om delictkenmerken, zoals het aantal eerdere

detenties. De resultaten hiervan staan weergegeven in tabel 2. De resultaten van kortgestraften worden vergeleken met de resultaten van de gedetineerden die langer dan een maand vast hebben gezeten. Op deze manier wordt inzichtelijk welke kenmerken significant verschillen tussen kort- en langgestraften.

Tabel 2 Achtergrondkenmerken gedetineerden naar detentieduur (%)

	< 2 weken	2 tot 4 weken	> 1 maand
<i>Geslacht (N)</i>	3.898	3.098	8.209
Man	90,1*	90,2*	92,5
Vrouw	9,9*	9,8*	7,5
<i>Leeftijd (N)</i>	3.898	3.098	8.209
18 en 19	4,7	5,0	4,8
20 t/m 24	16,4*	17,4*	19,4
25 t/m 29	14,5*	14,4*	16,6
30 t/m 34	11,8*	14,4	14,1
35 t/m 39	14,6	14,6	15,3
40 t/m 44	13,8*	12,8	12,4
45 t/m 49	11,2*	9,9	8,9
50 t/m 59	10,6*	9,2*	7,1
60 en ouder	2,4*	2,3*	1,6
<i>Geboorteland (N)</i>	3.866	3.082	8.191
Nederland	62,8	65,7*	62,4
Turkije	1,8*	2,2	2,6
Marokko	4,9	4,8	5,2
Suriname	8,1	7,1	7,6
Nederlandse Antillen en Aruba	8,0	6,3*	8,1
Overig Westers	7,1*	6,6	6,1
Overig niet-westers	7,3	7,3	7,8
<i>Burgerlijke staat (N)</i>	1.014	1.339	6.127
Gehuwd	6,9	7,2	8,4
Geen geregistreerd partner	90,4	90,1	88,0
Geregistreerd partner	2,7	2,8	3,6
<i>Eerdere detenties vanaf 1996 (N)</i>	3.884	3.086	7.947
Geen eerdere detentie	35,6	36,5	35,3
1 Eerdere detentie	17,3	18,0*	16,4
2 Eerdere detenties	10,5	10,4	10,8
3-5 Eerdere detenties	16,7	16,7	17,0
6-10 Eerdere detenties	10,8	10,9*	12,3
11-20 Eerdere detenties	7,8	6,3	7,0
Meer dan 20 eerdere detenties	1,3	1,2	1,3
<i>Veelpleger (N)</i>	1.054	1.318	6.054
Ja	10,0*	16,2	15,6
Nee	90,0*	83,8	84,4
<i>Maatschappelijke opvang-groep (N)</i>	839	1.159	5.557
Ja	14,5*	16,6	17,3
Nee	85,5*	83,4	82,7

* Wijkt significant af t.o.v. de groep die langer dan een maand vastzit ($p < 0,05$).

Uit de resultaten in tabel 2 blijkt dat er weinig verschillen bestaan tussen kortgestraften en gedetineerden die langer dan een maand vastzit-

ten. Er zijn wel enkele significante verschillen, maar de verschillen zijn niet heel groot. Gezien de verwachting dat korter gestraften minder proble-

men kennen dan langer gestraften, is het opmerkelijk dat korter gestraften een even uitgebreide detentiegesciedenis hebben als langer gestraften. Een uitgebreide detentiegesciedenis hangt samen met problemen op de verschillende nazorggebieden (zie Weijters & More, 2010: 44). Als langer gestraften meer problemen zouden kennen dan korter gestraften, zou je ook verwachten dat ze een uitgebreidere detentiegesciedenis hebben. Benoemenswaardige verschillen zijn dat korter gestraften iets ouder zijn dan langer gestraften. Verder worden gedetineerden die korter dan twee weken vastzitten minder vaak als veelpleger beschouwd dan gedetineerden die langer dan twee weken vastzitten. Gedetineerden die langer dan twee weken, maar korter dan een maand vastzitten worden niet significant vaker als veelpleger beschouwd dan gedetineerden die langer dan een maand vastzitten. Verder moet hierbij in ogenschouw worden genomen dat korter gestraften een even uitgebreide detentiegesciedenis hebben als langer gestraften.

Nazorgproblematiek

Wat betreft de problematiek van kortgestraften op de nazorgkenmerken wordt in tabel 3 getoond in welke mate gedetineerden een identiteitsbewijs, inkomen, huisvesting, schulden en contact met een zorginstelling hebben direct voor detentie. Daarbij is ook gekeken of gedetineerden die korter dan twee weken vast hebben gezeten of gedetineerden die twee weken tot een maand vastzaten significant afwijken van gedetineerden die langer dan een maand vast hebben gezeten. Uit tabel 3 blijkt dat gedetineerden die korter dan twee weken vast hebben gezeten voor detentie het minst vaak over een identiteitsbewijs, inkomen en huisvesting beschikken. Daarnaast hebben ze het minst vaak contact met een zorginstelling voor detentie. Gedetineerden die langer dan twee weken, maar korter dan een maand vastzaten zitten qua nazorgproblematiek tussen de gedetineerden die korter dan twee weken vastzaten en de gedetineerden die langer dan

een maand vastzaten. Schulden komen ongeveer evenveel voor onder gedetineerden die korter dan twee weken vastzitten, als onder gedetineerden die tussen twee weken en een maand vastzitten. Wel hebben korter gestraften minder vaak schulden dan gedetineerden die langer dan een maand vastzitten.

Het feit dat korter gestraften vaker geen inkomen hebben dan langer gestraften hangt waarschijnlijk voor een deel samen met het feit dat kortgestraften vaker dan langer gestraften vanwege een boete vastzitten. In de meeste gevallen gaat het dan om subsidiaire hechtenis of om Lex Mulder-zaken. Subsidiaire hechtenis is een vrijheidsstraf die wordt opgelegd wanneer men een boete niet of niet volledig heeft voldaan. Bij Lex Mulder-zaken gaat het om mensen die hun verkeersboete niet betalen. Dan wordt hechtenis als dwangmiddel gebruikt om mensen hun boete te laten betalen. Mensen die geen inkomen hebben, zullen minder in staat zijn een boete te kunnen betalen en daardoor eerder vanwege deze boete gedetineerd worden dan mensen met inkomen. In tabel 4 staat weergegeven in welke mate gedetineerden een identiteitsbewijs, inkomen en huisvesting hebben direct na detentie. Informatie over schulden en contact met zorginstellingen direct na detentie is niet beschikbaar. Uit tabel 4 blijkt dat gedetineerden die korter dan twee weken vastzaten minder vaak een identiteitsbewijs en huisvesting hadden direct na detentie dan gedetineerden die langer dan een maand vastzaten. In tegenstelling tot de situatie direct voor detentie beschikt men direct na detentie vaker over een inkomen dan gedetineerden die langer dan een maand vastzaten. Dit komt doordat kortgestraften hun inkomen minder vaak verliezen tijdens detentie dan langer gestraften (Weijters & More, 2010: 46). Ook hier is weer een praktische reden voor: bij gedetineerden die een uitkering ontvangen wordt de uitkering stopgezet een maand nadat ze zijn gedetineerd. Dit is dus vooral van toepassing op langer gestraften.

Tabel 3 Situatie direct voor detentie op de nazorggebieden

	< 2 weken		2 tot 4 weken		> 1 maand	
	%	N	%	N	%	N
Identiteitsbewijs	78,9*	1.704	80,0*	1.864	85,9	6.980
Inkomen	67,2*	1.545	73,7*	1.768	78,2	6.920
Huisvesting	73,8*	1.548	78,9*	1.761	85,6	6.898
Schulden	66,4*	715	65,4*	1.179	71,6	6.176
Zorgcontact	17,1*	1.472	24,7*	1.714	30,7	6.781

* Wijkt significant af t.o.v. de groep die langer dan een maand vastzit (p<0,05)/

Tabel 4 Situatie direct na detentie op de nazorggebieden

	< 2 weken		2 tot 4 weken		> 1 maand	
	%	N	%	N	%	N
Identiteitsbewijs	75,7*	1.450	79,4*	1.515	87,0	5.162
Inkomen	60,4*	1.450	62,6*	1.515	56,8	5.162
Huisvesting	72,8*	1.474	78,7*	1.539	85,8	5.435

* Wijkt significant af t.o.v. de groep die langer dan een maand vastzit (p<0,05).

Recidive

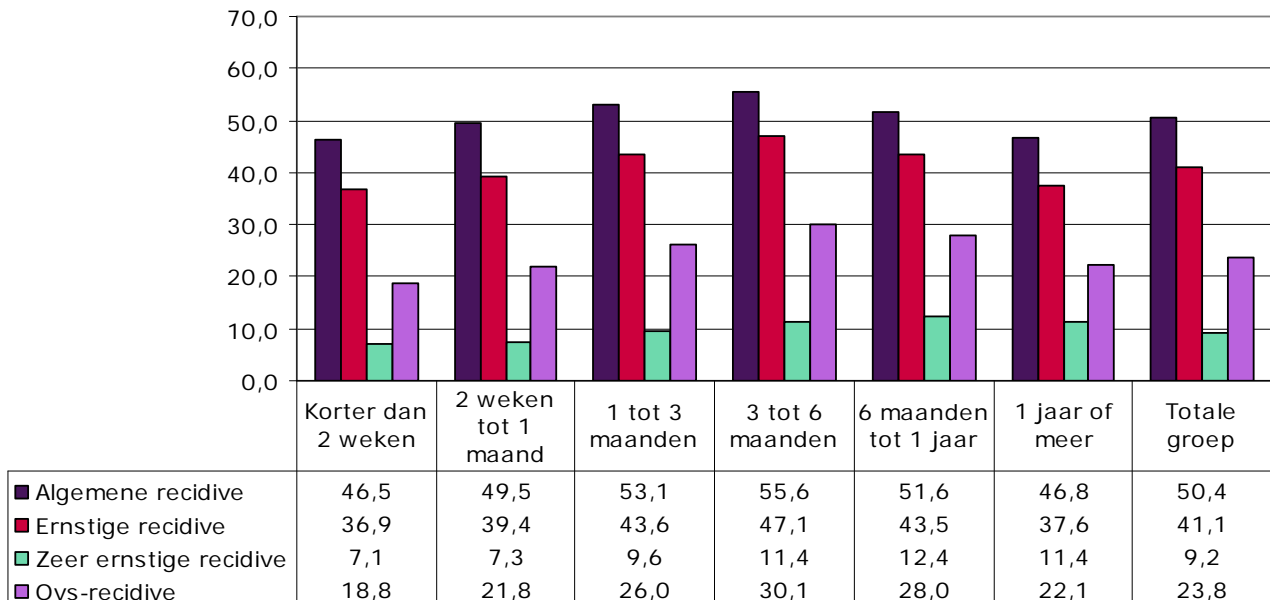
Ten slotte hebben we nog gekeken naar de strafrechtelijke recidive van ex-gedetineerden. In figuur 1 staan de recidivecijfers gegeven van gedetineerden die in 2006¹ zijn vrijgekomen uit een PI. De cijfers geven weer welk percentage van de gedetineerden binnen twee jaar na uitstroom uit een PI heeft gerecidiveerd.

Van de gedetineerden die korter dan twee weken vastzitten wordt 46,5% binnen twee jaar opnieuw

door de rechter veroordeeld. Ter vergelijking: van de totale groep gedetineerden recidiveert 50,4% binnen twee jaar. Verder wordt bijna een vijfde (18,8%) van de kort gestraften binnen twee jaar tot een nieuwe onvoorwaardelijke vrijheidsstraf veroordeeld. In de totale groep is de ovs-recidive 23,8%. Vergeleken met langer gestraften zijn de recidivepercentages van gedetineerden die korter dan twee weken zitten het laagst. Gedetineerden die drie tot zes maanden vastzitten, recidiveren het meest binnen twee jaar, ongeacht de aard en ernst van de recidive. Opvallend is verder dat gedetineerden die langer een jaar vastzitten wat betreft algemene recidive en ernstige recidive ongeveer even hoog scoren als gedetineerden die korter dan twee weken vastzitten. Wat betreft zeer ernstige recidive en ovs-recidive scoort deze groep wel hoger dan gedetineerden die korter dan twee weken vastzitten. Gedetineerden die langer dan twee weken, maar korter dan een maand vastzitten recidiveren net iets minder dan de totale groep. Dit verschil is echter maar klein.

¹ Gegevens over de nazorgproblematiek zijn gebaseerd op gedetineerden die in de periode 1 juli 2008 tot en met 31 december 2008 zijn vrijgekomen uit een PI. Van deze groep zijn nog geen recidivecijfers beschikbaar, daarom worden de recidivegegevens getoond van gedetineerden die in 2006 uitgestroomd zijn uit een PI. Dit zijn de meest recent uitgestroomde gedetineerden van wie de recidive bekend is. Verder worden bij het berekenen van de recidivecijfers mensen met elektronische detentie, mensen die zich onttrekken aan detentie en mensen die detentie ontvluchten, meegenomen. Deze groepen vallen buiten het nazorgbeleid en zijn niet meegenomen bij het berekenen van de nazorgproblematiek.

Figuur 1 Tweejarige strafrechtelijke recidive van ex-gedetineerden in 2006 vrijgekomen uit een PI naar detentieduur

Conclusie

In deze factsheet hebben we gekeken naar de problematiek op nazorggebied en de recidive van gedetineerden die slechts kort gedetineerd zijn. De vraag was of gedetineerden die slechts kort (minder dan twee weken of langer dan twee weken, maar korter dan een maand) vastzitten minder problemen kennen dan gedetineerden die langer dan een maand vastzitten.

Uit deze korte verkenning blijkt deze gedachte niet op te gaan. Gedetineerden die korter dan twee weken vastzitten hebben voor detentie vaker geen identiteitsbewijs, inkomen en/of huisvesting dan gedetineerden die langer dan een maand vastzitten. Schulden en contact met een zorginstelling hebben ze daarentegen minder vaak dan langer gestraften. Een verklaring voor deze verschillen is dat korter gestraften beduidend vaker dan langer gestraften een boete uitzitten. Een boete wordt pas uitgezeten wanneer deze niet betaald wordt.

Wat betreft recidive is de problematiek van gedetineerden die korter dan twee weken vastzitten nog behoorlijk. Ondanks dat de recidive het laagst is onder kort gestraften kan niet gezegd worden dat er sprake is van een gunstig beeld. Ruim 45% wordt binnen twee jaar opnieuw veroordeeld door de rechter en 18,8% wordt binnen twee jaar opnieuw tot een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf veroordeeld. Samengevat kan dus niet gesteld worden dat kort gestraften minder problemen kennen dan langer gestraften, wel dat de problematiek verschilt van langer gestraften. Kort gestraften worden gekenmerkt door grotere problematiek op inkomens- en huisvestingsgebied voor detentie in vergelijking met langer gestraften. De recidive van kort gestraften is lager dan de recidive van langer gestraften, maar nog steeds is er sprake van een grote groep die binnen twee jaar opnieuw met justitie in aanraking komt.

Literatuur

- Wartna, B.S.J., Blom, M., & Tollenaar, N. (2008). *De WODC-Recidivemonitor*. Den Haag: WODC.
- Wartna, B.S.J., Blom, M., Tollenaar, N., Alma, S.M., Essers, A.A.M., Alberda, D.L. & Bregman, I.M. (2009). *Recidivebericht 1997-2006: Ontwikkelingen in de strafrechtelijke recidive van Nederlandse justitiabelen*. Den Haag: WODC. Fact sheet 2009-5.
- Weijters, G. & More, P.A. (2010). *De Monitor Nazorg Ex-gedetineerden: Ontwikkeling en eerste resultaten*. Den Haag: WODC. Cahier 2010-4.

Deze reeks omvat korte verslagen van onderzoek dat door of in opdracht van het WODC is verricht. Opname in de reeks betekent niet dat de inhoud het standpunt van de Minister van Justitie weergeeft. Alle rapporten van het WODC zijn gratis te downloaden van www.wodc.nl.